

AD
RECENSIONEM
BULLARII ROMANO-SVEOGOTHICI,
A NOBIL. A CELSE EDITAM,
ACCESSIO.

CUJUS PARTEM VIII,
CONS. FAC. PHILOS. R. ACAD. ABOËNSIS,
PRÆSIDE

Mag. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

*Eloqv. Professore Reg. & Ord. Equ. Ord. R. de Stella Polari, R. Acad. Litt.
Human. Hist. & Antiquitt. R. Societ. Sc. Upsal. &c. Socio,*

Publicæ bonorum censuræ submittit

JACOBUS WEGELIUS, Es. Fil.
Ostrobothniensis,

In Audit. Minori die XI Junii MDCCC,
H. A. M. S.

ABOÆ, Typis Frenckellianis.

THESES RESPONDENTIS.

THESIS I.

Quam valde referat, non modo quam multas ideas colligamus, sed etiam quales, quo ordine & quanta diligentia formatas atque impressas, qualesque earum series associationis auxilio in animo nostro condamus; vel hinc patet, quanti sollicita sapiensque educatio in ingenii animique quasi forma fingenda, haberi debeat momenti.

Thef. II. Cum magna pars idearum nostrarum, ac imprimis universales illæ atque abstractæ, sine ope verborum cogitari & in mente conservari nequeat; recte dicitur, homines aliqua semper lingua, ut loqui ita cogitare necesse habere. Unde facile patet, quantæ necessitatis sit studium excolendæ & perficiendæ lingvæ vernaculæ, quamque sit absurdum, homines ad usum hujus abjiciendum & peregrinæ advescendum cogere, aut vulgum alia quam patria sua lingua docere Religionem velle.

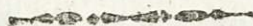
Thef. III. Licet omnes res, a summo Namine primum communi omnium hominum usui fuisse concessas, certum sit, nulli certa earum parte definite assignata; hinc tamen non sequitur, ut hominibus jns non fuerit ab illa communione recedendi, & res proprias sibi vindicandi. Nec communio illa rerum Monastica, in qua superstitio singulare quoddam vitæ sanctæ degendæ subsidium sibi invenisse olim putavit, vel rationi vitæ humanæ vel felicitati generis nostri convenit.

Thef. IV. Neque minus inconsulta eorum est ratio, qui fundorum omnium prædictorumque dominium hæreditarium nuperis etiam temporibus reprobare instituerunt.

Thef. V. Ad vim atque sanctitatem Juramentorum in animis hominum augendam pertinere, ut neque nimis frequenter aut in levioribus causis, neque sine solenni quodam apparatu adhibeantur, haud temere monetur.

Thef. VI. Coelibatus Cleri Pontificii, ut superstitioni & errori hominum natales debuit, ita callido Hierarcharum & Papæ maxime consilio, imprimis fuit promotus, atque ordini Sacerdotum, non minori Reipublicæ quam horum incommodo, obtrusus.

Thef. VII. Licet idoneæ utique svadeant rationes, ut Benedictionis Sacerdotalis ritus nuptiis solenniter ineundis adhibeatur; valde tamen imprudenter inde Magistratus civilis pervaderi sibi olim passus fuit, ut omnis cognitio causarum matrimonialium suo foro eriperetur, atque Hierarcharum subjiceretur potestati.

omnem pecuniam de censu beati Petri, Ecclesiæ Romanæ in Regno Sveciæ debito, jam collectam diligenter gerant, rationes ejus ab exactoribus severe poscant, & de summa recepta Pontificem quotannis certior reddant (m). — Ex originali Bulla Johannis XXII in pergamento, in Archivo Secreto Vaticano.

5. *Israëli Episcopo Arosiensi. Avinione Nonis Maji A. III* (d. 7 Maji 1319). Absolvit Papa Episcopum ab officio cui se juramento obstrinxerat, Apostolorum limina (Curiam Papalem) singulis trienniis personaliter visitandi; dummodo hujusmodi visitationem *realiter* faciat. — Ex Reg. Literar. Apostolicar. Johannis P.P. XXII, A. III Ep. 1239.

6. *Magistro Bernardo de Monte Valrano, Achidiacono Sicilone in Ecclesia Bituricensi, Apostolice Sedis Nuntio. Ibid. II Kalendas Februar. A. VI* (d. 31 Jan. 1322). Cum Ecclesia Roskildensis Episcopo careret, & Papa *reditus ad mensam Episcopalem ejus Ecclesiæ pertinentes, dispositioni suæ & Apostolicæ Sedis interim duxerit reservandos*, Nuntio suo injungit negotium, per se vel per alios, reditus illos Romanæ Ecclesiæ nomine exigendi & accurate recipiendi. — Ex Registro Epistolar. Secretarum Johannis XXII, A. VI, N:o 277.

7. *Eidem. Ibidem II Kalend. Aprilis, A. VI* (d. 31 Mart. 1322) Specialis ei potestas committitur, annum censum, qui *Denarius b. Petri* vocatur, in Regno Sveciæ petendi, colligendi, exigendi & recipiendi, per se vel per alios, a personis & ecclesiasticis & secularibus, cujuscunque status, ordinis, conditionis vel dignitatis existant, tam pro tempore præcedente quo solutus non fuit, quam etiam in posterum, usque ab beneplacitum Apostolicæ Sedis;

K

dis; atque ad eam rem perficiendam auctoritatem & severitatem necessariam adhibendi. — Indid. N:o 276.

8. *Johanni de Serone, Priori Fratrum Ordinis Predicatorum de Figiaco, & Magistro Bernardo de Ortulis Rectori Ecclesie B. Marie de Novalibus, Caturcensis & Electensis Dioecesis, in Suetie & Norvegie Regnis Apostolice Sedis Nunciis.* Ibid. Idibus Octobris A. XI (d. 15 Oct. 1326). Retulerat Papæ Johannes Archidiaconus Lincopensis, pro parte Episcopi (Caroli II) & Capituli ibidem, illam Dioecesin adeo esse diffusam, & distinctam Maris Insulis (n), stagnis multis & magnis, locis paludosis, vastitate nemorum & difficultate viarum, ut ad certa loca accessus non pateat nisi certis anni temporibus, nec tunc frequenter nisi cum magna mora, ob contrarietatem ventorum ibidem vigentium: quamobrem non potuit eam ex juris præscripto visitare. Præterea redditus ecclesiastici erant in partibus illis tenues & exiles, ac Rectores Ecclesiarum pauperes & ad solvendum Procuraciones Episcopales insufficientes. Quapropter mos invaluerat, ut Episcopus de duabus vel tribus parrochiis ad unam vicinam Ecclesiam populo convocato, in ea expensis propriis visitationis officium exerceret, percipiens a Rectoribus Ecclesiar. quandam moderatissimam pensionem pecuniarum, ibidem Cathedriticum nuncupatam, secundum valorem fructuum earundem Ecclesiarum antiquitus prætaxatam, quæ per V vel VI annos collecta vix valorem unius procurationis præsentis temporis attingebat. A qua quidem consuetudine *Laurentius* (II) proximus Episcopi Prædecessor receserat, extorquens apud singulas Ecclesias tempore visitationis procuraciones in victualibus a Rectoribus earundem, in ipsorum grave dispendium; *Carolus* autem, a Rectoribus Ecclesiarum pluries cum instantia re-

qui-

(n) *Gotthlandia & Ölandia.*

quisitus, tandem ipsorum paupertati compatiens, consenserat prædictam resumere consuetudinem & servare, si illa a Pontifice approbaretur; cum interim inquisitio & correctio sufficientes fiant per Præpositum, Decanum & Archidiaconum Ecclesiæ Lincopensis, visitationis officium exercentes, nec non & XV officiales foraneos, qui Præpositi Rurales vocantur, ibidem in singulis territoriis vices gerentes Episcopi. Quare Episcopus, Capitulum & Clerus petierant, ut Papa vel dictam confirmaret consuetudinem, vel permetteret, ut communi consensu aliam rationem constituerent, quæ sine cujusvis gravamine posset rationabiliter observari. Mandat igitur Nuntiis suis Papa, ut diligenti habita inquisitione, de hac re eum accurate informet (o). — Ex Registro Literar. Apostolicarum Johannis P. P. XXII, A. XI. P. 1 Ep. 94.

Bullæ igitur huic, ab *Eraldo (p) de Vernemo* Canonico Lincopensi publice sibi (a. 1328, d. XIV Februarii) Lincopiæ exhibitæ (quo sese hanc ob rem contulerant) obsequentes, Nuntii testes in hac causa plurimos (q) examinabant, in allata ab Episcopo & Capitulo, atque in literis Papalibus repetita, septem illius momenta sigillatim inquirentes, eaque veritati consentanea

K 2

fuis-

(o) Cfr. quæ supra allata sunt p. 6 N:o 3; p. 21, N:o 2 & 3; ac p. 44 N:o 26.

(p) An *Haraldo*?

(q) Inter quos comparent *Bero* Præpositus Lincopensis, (qui Episcopis *Henrico*, *Laurentio* & *Carolo* in visitationibus comes fuerat), testatus Episc. *Laurentium* mandato Papæ (*Bonifacii VIII*), ut quamlibet Ecclesiam Diocesis suæ personaliter visitaret, obsequentem, a priori consuetudine recessisse; *Marcus* Canonicus & Sacrista Lincopensis, *Johannes* Guardianus Fratrum Minorum Lincopensis, *Johannes* Prior Ordinis Fratrum Prædicator. de Skanigia, *Ericus* Miles Regis, Legifer Smalandiæ, *Johannes* Guardianus Fratrum Minor. de Junecopia, &c.

fuisse, reperientes. Super qua re instrumentum accuratum a Notario Publico (Durando de Coceriis) confici atque auctoritate debita communiri, fecerunt. Cujus exemplum, *ex autographis membranis in Archivo secreto Apostolico Vaticano servatis descriptum*, Bullæ Pontificis laudatæ adjunctum habetur.

9. --- Decano & Archidiacono Ecclesie Upsalensis. *Ibid. secundo Nonas Octobris Anno XII (d. 6 Octob. 1327). Botvidus*, Rector Ecclesiæ de *Vestra Hanungi* Strengianensis Diœcesis apud Papam questus fuerat, se ab Episcopo suo (*Styrberno*) eadem ecclesia arbitrarie & inique fuisse spoliatum, ac licet Præpositus Upsalensis, vi literarum a Papa sibi ea de re misarum, eundem *Botvidum* muneri restituisset, Episcopum tamen eum appellatione ad Papam interjecta, inde rursus deturbasse. Quamobrem Decano & Archidiacono Papa mandat, ut rem summario processu dijudicent, & necessariam Botvido opem præstent. — Indid. A. XII, P. I Ep. 148.

10. *Fratri Sturberno Episcopo Strengianensi. Novemb. A. XII (d. Nov. 1227).* Monetur, ut *Botvidum* Rectorem Ecclesiæ de *Vestrahamungi* favorabiliter tractet, & ab eo lædendo desistat. — Indid. A. XII T. 6 Ep. 1598.

II. (Carolo) *Archiepiscopo Lundensi. Avinione V Kalend. Januar. (d. 28 Dec. 1227).* Quum *Israel* Episcopus Arosiensis in ætate decrepita constitutus, adeo senio prægravaretur, ut quasi semimortuus ac rationis quodammodo usu privatus, circa administrationem spiritualium & temporalium Arosiensis Ecclesiæ inutilis esset effectus, ita ut eadem jam fere quinquennium necessaria gubernatione pastoris sui careret, laico seculari inde ad gubernationem ejusdem ecclesiæ manus suas extendente atque clerum immiseri-corditer talliante; Papa necessarium judicavit *Egislum Birgeri*,
Or-

Ordinis Fratrum Prædicatorum, virum literarum scientia præditum, in magnis & arduis agendis expertum, ac propter grata obsequia quæ Apostolicæ Sedi præstitit in eis fideliter laborando, ei acceptum, in spiritualibus providum & temporalibus circumspectum, qui per diligentiae studium & ministerium suorumque potentiam & favorem, utpote de illis partibus oriundum, esse posset plurimum fructuosus, *Israel* Coadjutorem adjungere. Quare Archiepiscopo Lundensi mandat, ut curet eundem ab Episcopo recipi, atque a Capitulo, Clero & populo Diœcesis ejusdem ecclesiæ agnoscî, alienatione quorumcumque bonorum immobilium ejusdem ecclesiæ sibi penitus interdicta. — Indid. A. XII, P. I Ep. 632.

12. *Ad futuram rei memoriam. L. a. E³ d. iisd.* (d. 28 Dec. 1227). Cupiens Arosiensis Ecclesiæ regimini, quam primum eam per cessionem vel mortem *Israel* Episcopi vacare contingeret, per Apostolicæ Sedis providentiam, idoneam personam præficere, suæ illam dispositioni Papa reservat. — Indid. A. XII P. I Ep. 633.

13. *Egisto Episcopo Arosiensi. Ibid. Idibus Maji A. XIII* (d. 15 Maji 1229). Episcopus in locum mortui *Israel* constituitur, postquam per *Guillelmum* Episcopum Sabinensem consecratus fuisset (r). — Indid. A. XIII P. I Ep. 2351.

14 — 18. *Capitulo Ecclesiæ Arosiensis; Clero Civitatis E³ Diœcesis Arosiensis; Populo Civitatis E³ Diœcesis Arosiensis; (Olavo) Archiepiscopo Upsalensi; Magno Regi (Svecie &) Norvegie. L. a. E³ d. iisd.* Eadem de re. — Indid.

K 3.

18. *Karolo*

(r) Emendari ex his debent, quæ de anno *Israel* emortuali (1231 pro 1229) & electione *Egisti* (quam a Capitulo Arosiensi factam, ipsumque Priorem fuisse Dominicanorum, temere conjicit) habet RHYZELIUS I. c. P. I p. 252.

19. Karolo (s) Archiepiscopo Lundensi, Johanni (t) Episcopo Roskildensi, & Petro Gervasii Canonico Ecclesie Sancti Evodii Aniciensis, Apostolice Sedis Nunciis. Avinione IV Nonas Augusti, Pontificatus A. XIV (d. 2 Aug. 1330). Mandatur iis, ut Decimam sexennalem in subsidium Terræ Sanctæ in Dania & Svecia collectam, vel adhuc residuam, diligenter exigant & in tuto collocent, donec Papa quid de illa facere porro debeant, illis significaverit. — Ex Codice Archivi Secreti Vaticani, in quo habentur rationes accepti per Petrum Gervasii Nuntium & Collectorem Apostolicum in Dacia, Svecia & Norvegia, ex censibus Romanæ Ecclesiæ, ex decima sexennali, ex legatis in subsidium Terræ Sanctæ, & ex fructibus Beneficiorum vacantium, ab a. 1331 ad a. 1334.

Adjungitur scriptum sequens: "Anno D:ni MCCCXXXI, die XXIV Mensis Novembris, ego Petrus Gervasii Can. Ecclesie Sancti Evodii Aniciensis, Sedis Apostolice Nuncius ad Regnum Dacie pro infrascriptis Ecclesie Romane negotiis destinatus, exivi civitatem Avenionensem, & (iter) meum ad dictum Regnum continuando, & veniens ad partes Regni ipsius requisivi D:nos Karolum Archiepiscopum Lundensem & fratrem Johannem Episcopum Roskildensem connuncios & collegas meos, ut in negociis procederent una mecum, quibus recusantibus procedere & ex-cusantibus se propter guerrarum discrimina, quæ tunc erant & adhuc sunt in partibus illis, procesi ego solus in dictis negociis virtute literarum Apostolicarum, quarum tenor talis est. (Inferitur Bulla Papalis nuperrime commemorata). "Quarum auctoritate ego
"lu-

(s) *Erici, Rôd.* Cfr. RHYZELIUS 1, c. P. II p. 20 sq. & PONTOPPIDAN 1, c. p. 54.

(t) Cfr. PONTOPPIDAN 1, c. p. 52.

"supradictus Petrus Gervasii recepi pecunias infra scriptas de censu seu denario memorato" (u).

20. *Egislo Episcopo Arosiensi. Ibid. VII I Januar. A. XV* (d. 6 Jan. 1231). Permittitur Episcopo, quum Ecclesiam Arosiensem, cujus redditus trecentorum & viginti florenorum auri de Floren. secundum taxationem decimæ, valorem annum non excedere docuerat, invenisset propter senium & diuturnas infirmitates Episcopi *Israelis* in bonis temporalibus totaliter devastatam, quumque in eadem ecclesia nonnisi V Præbendæ Canonicales & una Præpositura existat, & parrochiales ecclesiæ totius Diœcesis sexagenarium numerum non attingant, nullaque regularis aut collegiata Ecclesia, nec Abbatia etiam ibidem sit, ipseque Episcopus, pluribus oneribus debitorum oppressus, per se, non posset ad restaurationem dictorum bonorum absque subditorum suorum subsidio resurgere, nec evadere vincula debitorum; ut ab omnibus & singulis Ecclesiis ac locis ecclesiasticis eorumque personis non exemptis, suæ Diœcesis, moderatum subsidium petat. — Indid. A. XV P. 4 Ep. 540.

21. *Eidem. L. a. 8 d. iisd.* Conceditur ei potestas tribus personis idoneis beneficia ad Sedem Apostolicam devoluta conferendi. — Indid. A. XV P. 4 Ep. 541.

22. *Universis Christi fidelibus presentes literas inspecturis. Ib. XII Kal. Augusti, A. XV* (d. 21 Julii 1231). Indulgentiæ omnibus, in certis festivitibus Ecclesiam Lincopensem visitantibus, conceduntur. — Indid. A. XV P. 3 Ep. 1486.

23. *Universis &c. Ib. VIII Idus Januar. A. XV* (d. 6 Jan. 1231)

(u) De quæstore hoc Apostolico atque collecta ab eo pecunia, cfr. LA GERBRING I, c. C. V §. 3.

1231). Similes Indulgentiæ conceduntur omnibus, in certis festivitibus Ecclesiam Arosiensem visitantibus. — Indid. A. XV P. 4 Ep. 537.

24. (Olavo) *Archiepiscopo Upsalensi. Dat. VI Id. Febr. A. XVI* (d. 8 Febr. 1232). Literæ Commendatitiæ pro M. *Petro Gervasii*, Canonico Vivariensi, Apostolicæ Sedis Nuntio, ad eas partes pro certis eidem commisis negotiis (ad pecuniam colligendam) misso (v). — Indid. A. XVI N:o 1363.

25. *Universis Christi fidelibus. Ibid. V Kalendas Junii A. XVI* (d. 28 Maji 1232). Indulgentiæ (petente *Styrberno* Episcopo) per triennium conceduntur omnibus, certis diebus festis Ecclesiam Strenginensem (tanquam novellam) visitantibus. — Indid. A. XVI P. 2 Ep. 1367.

26. (Petro (x)) *Archiepiscopo Upsalensi, & Magistro Gervasio (y) Canonico Vivariensi, Apostolicæ Sedis Nuntio. Avenione IV Idus Decembris A. XVII* (d. 10 Dec. 1232). Innotuerat Papæ, *Egislum* Episcopum Arosiensem asserere, sibi a Pontifice fuisse concessum, ut in qualibet Diœcesi Provinciæ Upsalensis de beneficiis ecclesiasticis cum cura vel sine cura, etiam dignitatibus, personatibus & officiis ibidem consistentibus, quorum collatio ad Sedem Apostolicam esset devoluta, tribus personis providere valeret duabus partibus reddituum, a tempore vacationis, & tertiam partem residuam sibi pro suis & Ecclesiæ suæ Arosiensis necessitatibus applicare; & insuper per se posse de fructibus beneficiorum ecclesiasticorum trium Diœcesium ejusdem Provin-

(v) Vid. supra p. 78 N:o 19.

(x) *Philippi*. Cfr. RHYZELIUS l. c. P. I p. 39.

(y) *Petro Gervasii*, a Papa nuper commendato.